№ 57 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 16 ՄԱՐՏԻ

1910

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 16 ՄԱՐՏԻ № 57

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 228

ՄՇԱԿ

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 9 ՌՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դօլլար, Եւրոպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել ճանապարհի հասցէն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամակադրոշմով):

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°" ֆիրմայի միջոցով՝ Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ ԵՆՔ ԾԽԵԼ
ՊԱՊԻՐՕՍՆԵՐ
„ՋԷՖԻՐ" 25 Հ. 15 Կ., 10 Հ. 6 Կ.
ԵՒ
„ՎՕՍԽՕԴ" 10 Հ. 5 ԿՈՊ.
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՌԵՒՏՐ. ՏԱՆ „ԵՂԲ. ՍԷՅԼԱՆՕՎՆԵՐ"
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

(Ե. Հ. Կ.) (առ.) 155. 25—16

Թիֆլիսի Ժողովարան

Այսօր, երեքշաբթի, մարտի 16-ին տեղի կունենայ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Երեկոյթին կը նուագեն լարանուագների խումբը և սազանդարներ:

ՊԱՐԵՐ

Եւրոպական և կովկասեան:

Հիւրերը՝ անդամների յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են 1 րուբ.:

ԱԶԴ.—Ս. Մ. Արծրունու դասախօսութիւնը կը կայանայ հինգշաբթի, մարտի 18-ին:

304. 1—1

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ց. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.

Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.

Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.

(Ե. Հ. Կ.) (առ.) 1045. 100—72

ՀԱՐԻՔԸ ՉԻ ՎԵՐՋԱՑԱԾ

«Մշակի» մէջ անցեալ օր և այսօր տպված լուրերը, ինչպէս և Պօլսի մեր Թղթակից Շահէնը հաղորդում են, որ Թիւրքաց Հայաստանում սով կայ:

Դեռևս Հայաստանի բազմաչարչար ժողովուրդը ենթակայ է տառապանքների, որոնցից մենք կարծում էինք նրան այլ ևս ազատված տեսնել:

Բռնակալութեան ճիրաններից և լծից ազատվելուց յետոյ, երբ նա սկսել էր անձնատուր լինել խաղաղ կուլտուրական զբաղմունքների, երբ նա պէտք է զարկ տար իր երկրի երկրագործական, առևտրական, արդիւնաբերական բարգաւաճման գործին, ահա սովը գալիս է յետ մղելու այդ ձգտումները, ջանքերը և մի նոր տառապանք բարձելու նրա ուսերին:

Անշուշտ, սովի ճիրաններին ենթարկված ազգաբնակութեանը օգնելու ամենառաջին պարտականութիւնը ընկնում է օսմանեան կառավարութեան վրա, որ պէտք է սահմանէ հասարակական աշխատանքներ և միջոց ու հնարաւորութիւն տայ սովեալ ժողովրդին իր աշխատանքով ապրելու մինչև նոր հունձը: Սակայն մարգարէ չը պէտք է լինել՝ գուշակելու համար, որ Թիւրքիան նախորդ ռէժիմի պատճառած տնտեսական քայքայումից դեռ կազդուրված չը լինելով՝ դժուար թէ կարողանայ հարկաւոր չափով հայթայթել այդ օգնութիւնը, և անհրաժեշտ է, որ մասնաւոր, կողմնակի բարեգործութիւնն ևս սովալլուկ ժողովրդին օգնութեան հասնէ:

Ուրեմն Ռուսաստանի, Եւրոպայի, Եգիպտոսի և Ամերիկայի հայութեան համար նորից առաջանում է պարտականութիւն՝ օգնել իր տառապեալ Թիւրքահայ եղբայրներին:

Ի՞նչ արած, այսպէս է մեր Թշուառ ազգի ճակատագիրը: Աւելի բաղդաւորը, աւելի ունևորը պէտք է օգնէ իր անբաղդ, չունևոր եղբօրը: Թիֆլիսում ահա երրորդ տարին է, ինչ գործում է մի Հանգանակիչ Մասնաժողով, հաճութեամբ կառավարութեան: Այդ Մասնաժողովը, որ իր ստացած նուէրները ուղարկում էր Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպանին՝ հայոց պատրիարքարանին հասցնելու համար, վերջերս ստացաւ առաջարկութիւն դեսպանից՝ այսուհետև նուէրներն ուղղակի հասցնելու պատրիարքարանին, քանի որ ռէժիմը բոլորովին փոխված է: Այս առաջարկը այն պատեհութիւնն ունի, որ ուղարկելի դրամներն աւելի շուտով կարող են տեղ հասնել:

Դժբաղդաբար, Հանգանակիչ Մասնաժողովի պաշտօնավարութեան ժամանակը լրանում է ներկայ տարվայ ապրիլի վերջին: Ուստի նպատակայարմար կը լինէր, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը նորից միջնորդէ Կովկասի Փոխարքայի առաջ՝ մի տարի ևս երկարաձգելու Մասնաժողովի գոյութիւնը:

Իսկ մինչ այդ՝ յորդոր ենք. կարդում հայ հասարակութեանը՝ չը խնայել իր եղբայրական օգնութիւնը՝ Հայաստանի Թշուառ հայ ժողովրդին: Եւ մի՞թէ այդ ժողովուրդն այնքան ծանր աղէտներ կրելուց և, վերջապէս, իր ազատագրութիւնը գտնելուց յետոյ, բազմադարեան ճնշումներից յետոյ՝ երբ պէտք է ազատ շունչ քաշէր, այսօր պէտք է մահանայ բնութեան աղէտից, սովից:

Թափենք մեր վերջին ճիգն ևս և ազատենք կարօտ երկիրը և ժողովուրդը սովի ճիրաններից:

Հ. Առաքելեան

ՄԱՆԻՖԷՍՏԸ ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

Պետերբուրգ, 14 մարտի

Բարձրագոյն մանիֆէստ պետութեան և Ֆինլանդիայի համար ընդհանուր օրինագծերի քննութեան կարգի մասին:

Հաստատելով 1906 Թ. փետրվարի 20-ի մանիֆէստով Մեր իրականացրած օրէնսդրական իշխանութեան գլխաւոր հիմունքները յանձին Պետական Խորհրդի և Պետական Դումայի, Մենք ընդ սմին յայտարարեցինք թէ Պետութեանը և թէ ֆինլանդական Մեծ Իշխանութեանը վերաբերող բոլոր օրինագծերի քննութեան կարգի մասին:

Մենք իր ժամանակին կը տանք պատշաճ ցուցմունքներ: Ի կատարումն դրա Մենք 1909 Թ. մարտի 28-ին հրամայեցինք նոր՝ կանոններ մշակելու համար կազմել մի առանձին յանձնաժողով պետութեան և Ֆինլանդիայի ներկայացուցիչներից հաւասար թւով: Մինիստրների խորհրդի մէջ յանձնաժողովին վերաբերեալ կանոնները քննվելուց յետոյ կազմված է մի օրինագիծ համապետական օրէնքների հրատարակութեան կարգի մասին, որպիսի օրինագիծը Մենք բարւոք ենք նկատում ենթարկել վերջնական քննութեան ընդհանուր օրէնսդրական կարգով, թողնելով իրանց ոյժի մէջ այն տեղական օրէնքների հրատարակութեան կանոնները, որոնք բացառապէս վերաբերում են Ֆինլանդիայի կարիքներին: Մենք օգտակար գտանք իրաւունք տալ Ֆինլանդիայի սէյմին իր եզրակացութիւնը յայտնել յիշեալ օրինագծի բովանդակութեան մասին այն պայմանով, որպէսզի սէյմի եզրակացութիւնը յետոյ ներկայացվի Պետական Դումայի և Խորհրդի քննութեան: Էական նշանակութիւն տալով ներկայ գործին Մեր պետութեան կայունութեան մէջ, Մենք հաստատապէս սպասում ենք, որ Պետական Դուման և Խորհուրդը կը կատարեն իրանց պարտականութիւնը՝ ամրապնդելու Ռուսական Պետութեան անբաժանելիութիւնը ու եզակիութիւնը և երջանկութիւն Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակների: Ուստի և հրամայում ենք. 1) Ֆինլանդական Մեծ Իշխանութեան վերաբերեալ օրէնքների հրատարակութեան կարգի մասին մինիստրների խորհրդի Մեզ ներկայացրած օրինագիծը.... (հեռագիրը կանգ է առնում. պահանջված է կրկնողութիւն). 2) Թոյլ տալ ֆինլանդական սէյմին հաղորդել իր եզրակացութիւնը այդ օրինագծի բովանդակութեան մասին. 3) Նշանակել սէյմի համար իր եզրակացութիւնը յայտնելու մի ամիս ժամանակամիջոց:

Տրված է Ցարսկոէ-Սէլօյում մարտի 14-ին 1910 Թ.: ՆԻԿՈԼԱՅ: (Հ. Գ.)

ՍՈՎԸ ՓՈՔՐ ԱՍԻԱՅՈՒՄ

Մոսկվա.—«Русское Слово» Թերթին հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Հայ-լուսաւորչականների պատրիարքը գաւառական եպիսկոպոսներից տեղեկութիւններ ստացաւ, թէ հայ ազգաբնակութիւնը շատ տեղերում տանջվում է սովի ճիրաններում: Զէյթունի շրջանում տիրող աղքատութիւնը չէ կարելի նկարագրել. սովամահ են լինում ամբողջ ընտանիքներ: Դուրեան պատրիարքը դիմեց կառավարութեան և պարլամենտին»: («Б.»)

Կ. Պօլիս.—Հալէպի վիլայէթի Ուրֆա քաղաքում տեղի ունեցաւ սովի ցոյց: Քաղցածների խմբերը դիմեցին իշխանութեանը հաց խնդրելով: Մերժում ստանալով, նրանք քարուքանդ արին քաղաքի բոլոր հացատները: Ոստիկանութեանը հազիւ աջողվեց ժողովրդի կատաղութեան առաջն առնել: Քաղցածների մեծ մասը մահմեդականներ են: Հայ և մահմեդական հոգևորականութիւնները հանգանակութիւն բացին յօգուտ սովեալների: Քաղաքում յուզված տրամադրութիւն է: Երկիւղ են կրում ջարդի կրկնողութիւնից: («Б.»)

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Պետերբուրգ, 13 մարտի

Թագաւոր Կայսրը Նիկոլայեվեան կադէտների կորպուսը այցելեց և, դասերին ներկայ լինելուց յետոյ, այցելութիւն գործեց սերբիական Թագաւորին, որի մօտ մնաց 25 րոպէ:

Առաւօտեան սերբիական Թագաւորին ներկայացաւ սլաւօնական պատգամաւորութիւնը՝ գլուխ ունենալով գեներալ Պարէնսին: Ցերեկվայ ժ. 3-ին ներկայացաւ սերբիական գաղութը, որի կողմից մի աշակերտուհի ծաղկեփունջ մատուցեց և ճառ արտասանեց: Մի ուսանող սերբ կարդաց մի ուղերձ: Ժամը 4-ին Թագաւորն այցելեց Իոաննովի վանքը Իոան Կրօնշտադտկիի գերեզմանի վրա հոգեհանգիստ կատարել տուեց: Ժամը 7-ին երեկոյեան Թագաւորը Նիկոլայեվեան կայարանից մեկնեց Մոսկվա: Ճանապարհ դնելու ժողովվել էին Մեծ Իշխաններ Դմիտրի Պավլովիչը և Նիկոլայ Նիկոլայեվիչը, մինիստրների խորհրդի նախագահը, արտաքին գործերի մինիստրը: Կայսերական հանգստասենեակում Թագաւորը մնաս բարև ասաց Օգոստափառ Անձերին և բոլոր ներկայ եղողներին: Գնացքը մեկնեց «Ժիվիօ» աղաղակների տակ:

Ռուսաստանում սերբիական Թագաւորին ցոյց տրված ընդունելութիւնը վկայում է երկու պետութիւնների աւանդական յարաբերութիւնների կայունութեան մասին:

Ռուս և սերբ արտաքին գործերի մինիստրների տեսակցութիւնների ժամանակ շօշափվեցին երկու կառավարութիւններին հետաքրքրող զանազան հարցեր, որով պարզ եղաւ, որ երկու կողմերից էլ էական նշանակութիւն է տրվում Բալկանում խաղաղութիւն ու կարգուկանոն պահպանելու խնդրին: Սերբիական կառավարութեան կարծիքով անկախ Սերբիայի անկախ և հանգիստ զարգացումը բալկանեան միացած պետութիւնների մէջ կը ստանայ Թանգագին զօրավիգ ամրապնդելու բարի յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ. ընդ սմին սերբիական կառավարութիւնը ամեն ջանք գործ է դնում, որպէսզի նոյն տեսակի յարաբերութիւններ պահպանէ Բօլգարիայի և Սերբիայի միւս մերձաւոր հարևանների հետ: Ռուսաց կառավարութիւնը, անկեղծօրէն համակրելով Սերբիայի այդ օրինակ ձգտումներին, առաջվայ նման կը շարունակէ ցոյց տալ նրան բարոյական կենդանի աջակցութիւն այդ ուղղութեամբ: Այսպիսով Պետրոս Թագաւորի գալուստը Պետերբուրգ ընդհանուր քաղաքական կացութեան մէջ խաղաղութեան և համաձայնութեան նոր տարր մտցրեց: (Հ. Գ.)

Մոսկվա, 14 մարտի

Առ. ժամը 9-ին ժամանեց սերբիական Թագաւորը իր շքախմբով: Դիմաւորեցին զօրահրամանատարը և ուրիշ պաշտօնական անձինք: Կայարանից Թագաւորը դիմեց Կրեմլի պալատը: Հանգստանալով, Թագաւորը գնաց Ուսպէնսկի տաճարը պատարագ լսելու:

Ապա Թագաւորն այցելեց Իվէրիական մատուռը, համբուրեց Աստուածածնի պատկերը, Ուսպէնսկի տաճարում լսեց եպիսկոպոս Տրիֆօնի քարոզը, դիտեց Արխանգէլի տաճարը, Չուդով վանքը, այցելեց Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչի դամբարանը: Ժամը 3-ին ընդունվեց Մոսկվայի քաղ. վարչութեան պատգամաւորութիւնը: Մատուցելով աղ ու հացը ոսկէ սկուտեղի վրա, քաղաքագլուխը ողջունեց նրան մի ճառով մայրաքաղաքի կողմից: Խնդրելով Թագաւորին ընդունել աղ ու հացը, քաղաքագլուխը յանձին նրա ողջունեց եղբայր սերբ ժողովրդին: Թագաւորը պատասխանեց սերբերէն և ուրախութիւն յայտնեց, որ գտնվում է ուղղափառութեան սրտում, և ցաւ, որ շատ քիչ ժամանակ ունի ծանօթանալու համար Մոսկվայի հետ: Թագաւորը դիտեց զինապահեստը, երեկոյեան ներկայ եղաւ Թատրօնում: (Հ. Գ.)

ԲՕԼԳԱՐԱԿԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ Կ. ՊՕԼՍՈՒՄ

Կ. Պօլիս, 14 մարտի

Ֆէրդինանդ Թագաւորը այսօր ներկայ եղաւ պատարագին ֆրանսիական դեսպանատան եկեղեցում և ճաշեց դեսպան Բօմպարի մօտ: Թագաւորական զոյգը սուլթանական զբօսանաւով զբօսանք կատարեց Բօսֆօրի վրա, յետոյ այցելեց սուլթանին Դօլմա-Բաղչէում, ուր մատուցվեց Թէյ:

Մալինովը գործակալութեանս Թղթակցին հաղորդեց, որ բօլգար մինիստրների բանակցութիւնները Թիւրք մինիստրների հետ վերաբերում էին հինգ հարցերի. 1) երկու երկիրները երկաթուղիներով միացնելու մասին. վճռվեց բօլգարական երկաթուղիները Թիւրքականի հետ միացնել Կիւստէնդիլում և Դուբնիցայում. 2) առևտրական պայմանագիր կապելու մասին, որը վճռվեց սկզբունքով. արվում են փոխադարձ զիջումներ. 3) սահմանները կանոնաւորելու մասին. 4) հպատակութեան կանոնները փոփոխելու մասին. 5) էկզարխի հարցը. էկզարխը կառավարում է երկու երկիրների բօլգար հոգևորականութիւնը. չէ վճռված՝ թէ ընտրվում է նա երկո՞ւ երկիրների հոգևորականութիւններից թէ՞ միայն Թիւրքիայից:

Բ. Դուռը հրատարակեց հետևեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. «Ֆէրդինանդ Թագաւորի սուլթանին այցելելը կարող է ունենալ սոսկ լաւագոյն հետևանքներ այն տեսակէտից, թէ պետութիւնը ինչպիսի վերաբերմունք է ունենալու դէպի բօլգարական Թագաւորութիւնը: Միապետների հանդիպումը և երկու երկիրների պետական գործիչների անմիջական շփումը, որ տեղի ունեցաւ անկեղծ տրամադրութեան մէջ, տուին փայլուն հետևանքներ: Բացի դրանից, խօսակցութիւնների ժամանակ ամրապնդվեց այն հաստատ գիտակցութիւնը, թէ քաղաքականութիւնը, համաձայն բարեկամութեան երկու երկիրների միջև, աւելի կուռ ձևանայ բարի արգասիքներով, որոնց անհրաժեշտութիւնը սահմանվում է նրանց աշխարհագրական դրութեամբ: Օսմանցի և բօլգար գործիչները օգտվեցին հանգամանքների բարեյաջող ընթացքից երկու երկիրների տնտեսական շահերի հետ կապված մի քանի հարցերի քննութեան համար. ընդսմին պարզված է, որ երկու երկիրները հեռու են ագրեսիվ քաղաքականութիւն ունենալու մտքից և տոգորված են բարեկամական զգացմունքներով»: (Հ. Գ.)

Կ. Պօլիս, 13 մարտի

Մալինովը և Պապրիկովը Հեռ. Գործակալութեան Թղթակցի հետ զրուցելիս յայտնեցին, որ բանակցութիւնները Թիւրք մինիստրների հետ շարունակվում են. նրանք յոյս ունեն այդ բանակցութիւնը աւարտել այսօր երեկոյեան, ամենաուշը՝ վաղը: Բօլգար մինիստրները գոհ են նրանց ընթացքից, նաև այն ընդունելութիւնից, որ ցոյց տրվեց Թագաւորական զոյգին և բօլգարական կառավարութեան ներկայացուցիչներին: Քարտուղար Դօբրօվիչը Թղթակցի հետ խօսակցելիս յայտնեց, որ Ֆէրդինանդը շատ բաւական է սուլթանի և իշխանութիւնների ընդունելութիւնից: (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 13 մարտի

Առևտրի մինիստրի ամենահպատակ զեկուցագրի վրա շարժական ցուցահանդէսի կազմակերպողների և մասնակցողների հաւատարիմ զգացմունքների մասին, Նորին Մեծութեանը հաճելի եղաւ սեփական ձեռքով մակագրել.

Յայտնում եմ Իմ շնորհակալութիւնը առաջին շարժական ցուցահանդէսի կազմակերպիչներին եւ մասնակիցներին: Թող նրա փայլուն աջողութիւնը ոգեւորէ բոլոր ռուս արդիւնաբերողներին եւ առեւտրական մարդկանց եւ բուռն ցանկութիւն ներշնչէ՝ զարգացնելու մայրենի ծովագնացութիւնը եւ առեւտուրը արտասահմանեան երկիրների հետ:

Առևտրի մինիստրը Թոյլ տուեց Շօրայանի մարզանեցարդիւնաբերողներին 13-րդ հերթական համագումարը կայացնել ապրիլի 26-ին Քութայիսում: (Հ. Գ.)

Օդեսսա, 13 մարտի

Աէրօկլուբը տեղեկացրեց Մեծ Իշխան Ալէքսանդր Միխայլովիչին Եֆիմովի փայլուն թռիչքների մասին, խնդրելով առ ոտս Թագաւոր Կայսրի արկանել Ռուսաստանում տեղի ունեցած օդագնացութեան առաջին աջողութիւնների մասին: Մեծ Իշխանը հաղորդեց աէրօկլուբին, որ Նորին Մեծութիւնը հրա-

մայել բարեհաճեց շնորհակալութիւն յայտնել և աւելի աջողութիւն ցանկանալ Եփրեմին։ (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 13 մարտի

Բանւորների սինդիկատի միութեան կազմած միտինգը, ուր ժողովվել էին 3000-ից աւելի մարդ, մի որոշում ընդունեց, որով բողոք է յայտնվում սենատից ընդունված բանւորական կենսաթոշակների օրինագծի դէմ։ (Հ. Գ.)

—

Կատանիա, 13 մարտի

Էտնայի լաւան մասամբ կանգ առաւ, մասամբ հոսում է դանդաղօրէն։ Ազգաբնակութիւնը սկսում է հանդարտանալ։ (Հ. Գ.)

—

Կատանիա, 14 մարտի

Լաւայի հոսանքի արագութիւնը ըստ երևոյթին պակասում է։ Երկիւղը Բոբէլլոյի, Բէլպասսոյի, Նիկոլօզի տեղերի համար ըստ երևոյթին չքացաւ։ Անձրև, ձիւն և կարկուտ է գալիս։ (Հ. Գ.)

—

Սալօնիկ, 13 մարտի

Մարտի 9-ին, առ. ժամը 4-ին, Մակէդօնիայի մի քանի տեղերում զգացվեց երկրաշարժ արևելքից-արևմուտք։ Տիկվէշի կազայում քանդվեցին մի քանի տներ, Կօնօպլէշտում քանդվեցին 770 տներ։ Վօդէնի քաղաքներում և ուրիշ տեղերում բնակիչները դուրս վազեցին փողոց սարսափահար։ (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 13 մարտի

Դրագումիսը պալատին ներկայացրեց բիւջէն. եկամուտները հաշված են 142.166,000 դրախմ, ծախքերը՝ 142 միլ. 31,000 դրախմ։ Վաղը սպասվում է Թագաւորի նամակը ազգային ժողով գումարելու մասին։ (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 14 մարտի

Պատգամաւորների պալատը մինչև առ. ժ. 5-ը շարունակվող նիստում ընդունեց բիւջէն և համալսարանի բարենորոգման օրինագիծը։ Դրագումիսը պալատին յայտնեց, թէ ազգային ժողով գումարելու մասին Թագաւորական նամակը կը կարդացվի չորեքշաբթի։ (Հ. Գ.)

—

Ցէտինէ, 13 մարտի

Նիկօլայ իշխանի առաջիկայում Պետերբուրգ այցելելու տեղեկութիւնները սխալ են. իշխանը յօբելեանական տարում երկրից դուրս չի գայ։ (Հ. Գ.)

—

Սօֆիա, 13 մարտի

Բուլգարական գործակալութիւնը կտրականապէս հերքում է այն տեղեկութիւնները՝ իբր Մակէդօնիայում ապստամբութիւն է պատրաստվում, իբր բուլգարական թագաւորական զոյգը անցել է սահմանը։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 14 մարտի

Պետական Դումայի խորհրդակցութիւնը, քննելով Պուրիշկէվիչի խնդրագիրը՝ տալ իրան արձակուրդ տնային բանտարկութեան համար, եկաւ այն եզրակացութեան, որ այդ թոյլտւութիւնը դուրս է իր իրաւասութեան սահմաններից, որովհետև հանդիսանում է երկդիմի խնդիր պատիժը կրելու թոյլտւութեան մասին, որ կապված է ազատութիւնից զրկվելու հետ, որի համար Պետական Դումայի հաստատութեան 16-րդ յօդուածի համաձայն պահանջվում է Դումայի ընդհանուր ժողովի թոյլտւութիւնը։

Կոմս Բոբրինսկիի նախագահութեամբ բացվեց միացեալ ազնուականական 33 ընկերութիւնների լիազօրների վեցերորդ համագումարը։ Պրէզիդիումի ընտրութիւնից յետոյ նախագահը կարդաց Բարձրագոյն ռեսկրիպտը ազնուականութեան հրովարտակի հրատարակութեան 100-ամեակը առիթով, որ ծածկվեց «ուռա» աղաղակներով։ Ապա համագումարը լիազօրեց նախագահին Կայսեր անունով ուղարկել ամենախորին հպատակութեան ու անձնուիրութեան մի հեռագիր։ Այնուհետև համագումարը, լսելով 1909—1910 թ. թ. համագումարի խորհրդի գործունէութեան զեկուցումը՝ ազնուական հողային ցենզի չափը պակասեցնելու մասին, Շէչկովի կարդացած զեկուցման համաձայն մի բանաձև ընդունեց, որ պարունակում է՝ թէ զեկուցագրի մէջ յայտնված ցանկութիւնը իրագործում կը ստանայ ներքին գործերի մինիստրութեան մշակած զեմստւային ընտրողական բարենորոգման նախագծի գործադրութիւնից յետոյ, որի համաձայն առաջին զեմստւային ընտրողական ժողովում մասնակցելու համար ցենզը կիջեցվի կիսով։ Լսելով խորհրդի զեկուցումը՝ փոխելու ազնուական. բանկում գրաւ դրվող կալուածքների գնահատման կանոնները, համագումարը անհրաժեշտ գտաւ միջնորդութիւն յարուցել ֆինանսների մինիստրի առաջ վերաքննելու 1891 թ. յունիսի 28-ին հաստատված հրահանգները։ Նիստի վերջում հոգեհանգիստ կատարվեց Ալէքսանդր III-ի, Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչի և մահացած ազնուականների յիշատակին։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ. — Հարցապնդումների մասնաժողովը Դումային ներկայացրեց մի հարցապնդում, որ կազմել են սահմ.-ռամկավարները Օդեսսայի քաղաքապետ Տօլմաչեվի ապօրինի գործողութիւնների մասին։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ.—Գուչկովի ճառը հաւանութեամբ ընդունվեց համարեա բոլոր ֆրակցիաների ներկայացուցիչներից։ («Б.»)

—

Խարկօվ.—Երէկ ցերեկվայ ժամը 3-ին համալսարանը փակ էր և շրջապատված ոստիկանութիւնով։ Մօտ ժամը 5-ին համալսարանի մօտերը հաւաքվեցին 2000-ից աւելի ուսանողներ, որոնք մի ժամից յետոյ խաղաղվեցին։ («Б.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թեհրան, 14 մարտի

Պետական խնամակալի ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ զօրահանդէս։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 14 մարտի

Ջուլֆայից հաղորդում են, թէ Ղարադաղի ձիաւորները սկսել են շարժվել դէպի Թաւրիզի ճանապարհին մօտիկ գտնվող գիւղերը։ Շինականները փախչում են Ջուլֆա։

Նկատի առնելով որ ցանկացողներ չը կան ներքին փոխառութեան համար ստորագրելու, որի համար մինչև այժմ ժողովված է 370 րուբլի, վճռվեց Ատրպատականի վրա դրված մի միլիօն րուբլին առնել բռնի կերպով։ Այդ պատճառով Թաւրիզի հարուստ առևտրականները և կալուածատէրերը փախան քաղաքից։ (Հ. Գ.)

—

Րաշտ.—Քաղաքի մէջ պրօվօկատօրները սուտ լուրեր են տարածում, իբր Խօրասանը գրաւված է ռուսներից, իբր Էնզելի են եկել վեց պատերազմական նաւեր ռուս զինուորներով, թէև այնտեղ փոքրիկ կանգնած է «Կրասնովոդսկ» զինուորական նաւը՝ Էնզելիի դիմաց։ Գեն.-հիւպատոսի պահանջած զօրքերը Բագուից դեռ չեն եկել, որովհետև Զաւմուխալ գետի վէճը լուծվեց յօգուտ Լեանօզեանների։

Վերջին միտինգներից յետոյ ազգաբնակութիւնը իրան պահում է անհանգիստ՝ ռուսների վերաբերութեամբ։ Այս օրերս Բուսարի ուղեկալի մօտ հաւաքվեց ամբոխը ոստիկանների և պարսիկ երիտասարդութեան հետ և յորդորում էր չարվադարներին չը վճարել ճանապարհային տուրքը։ Ուղեկալի կառավարիչը բաց թողեց չարվադարներին անվճար՝ ընդհարումից խուսափելու համար։ Գեն.-հիւպատոսը դէպքի մասին հաղորդեց նահանգապետին։

Բացվեց նոր միջազգային կլուբ։ («Б.»)

—

Էնզելի, 11 մարտի

Որովհետև ռուսաց զօրքը պարսկական հողից չէ հեռանում, այդ պատճառով ամբողջ երկիրը սուգի մէջ է։ Թեհրանի կարգադրութեամբ, Նովրուզ-Բայրամը չը կատարվեց այստեղ իր սովորական ձևով վերոյիշեալ պատճառով։ Հակառակ մշտական սովորութեան, շուկան բաց էր և ամեն մարդ իր գործով էր զբաղված։ Տօնական ոչ մի նշան չը կար։

Իր շանտաժով յայտնի՝ մահմեդականութիւն ընդունած վրացի Արսէնը Րաշտում ձերբակալվել է ռուսաց հիւպատոսի միջնորդով և ամսիս 9-ին ուղարկվեց Բագու իր պատիժը կրելու։ Արսէնը իր մի ընկերոջ հետ Րաշտում ռուսահպատակ Ասլանեանցներից դրամ էր պահանջել նամակով, որի պատճառով էլ ձերբակալվեց։ Մուշանիդ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՑԱՄԱՔԻՑ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ԱՅԺՄԵԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ամենքս հայ գիւղացու դժբաղդութիւնների ու անաջողութիւնների պատճառը համարում ենք նրա տգիտութիւնը կամ խաւարամտութիւնը։ Բայց կարելի՞ է արդեօք լուսաւորել գիւղացու միտքը առանց ուսումնարանի կամ ուսուցչի, կամ թէ չէ՝ երբ ուսուցիչը չէ տիրապետում բարոյական հեղինակութեան, որպէսզի ժողովուրդը նախանձախնդիր ու յարգանքով վերաբերվի դէպի նա, հետևաբար և դէպի նրա գործը, որ կարողանայ հասկանալ ուսման անհրաժեշտութիւնը, իրականապէս տեսնելով այդ՝ ուսուցչի մէջ։

Բայց այդ այն ժամանակ կը լինի, երբ ուսուցիչը բարոյապէս և նիւթապէս աւելի բարձր կանգնած կը լինի, քան ժողովուրդը, երբ ոչ մի նիւթական կախում չի ունենայ ժողովրդից, երբ կը դադարի նա ամեն օր ժողովրդից մի կտոր հաց խնդրելուց՝ իր քաղցը յագեցնելու, կամ փայտ՝ սառած մարմինը տաքացնելու։

Չը նայելով որ շատ անգամ լրագիրներում նկարագրվում է գիւղական ուսուցչի չոլքաշ կեանքը, աւելի ճիշդն ասած՝ տանջանքը, սակայն ոչ միայն լաւ պայմաններում չը դրվեց նրա նիւթականը, այլ աւելի վատթարացաւ շնորհիւ այն բանի, որ գիւղերում կեանքի անհրաժեշտ կարիքները թանգացան։

Երիտասարդ ուսուցիչը վառ յոյսերով և գովելի եռանդով գալիս է գիւղ՝ առանց խնայելու իր մատաղ կուրծքը և մտաւոր ույժերը ժողովրդի լուսաւորութեան գործում։

Հազարաւոր արգելքներ, ստեղծված գիւղական խաւարամտութեամբ, աշխատում են հանգցնել այն ճրագը, որ գիւղական ուսուցիչը պահած ունի իր ձեռքում՝ ցոյց տալու գիւղացուն իր անկեալ դրութիւնից դուրս գալու ճանապարհը։

Մտնենք գիւղական ուսումնարանը։ Դասատունը ցուրտ է և ուսուցիչը մրսած, մանուկները սառած, նոյն իսկ խօսել անկարող է։ Չը կան դասագրքեր, չը կան գրադարան, գրիչ, թանաք, մատիտ, տետրակ։ Եւ այս բոլոր հոգսերը ծանրանում են գիւղական ուսուցչի սրտին։ Մի օր նա կուշտ է, երկու օր քաղցած. տաք կերակուրը նրա համար հազւագիւտ բան է։ Իսկ թէ նա ինչպէս է հաւաքում իր համեստ ռոճիկը գիւղական հասարակութիւնից, ա՜հ, այդ մասին յիշելն իսկ ծանր է. դա արդէն նիւթական ստորութեան ծայրայեղ աստիճանն է, որ տանում է միայն գիւղական հայ ուսուցիչը։

Բայց և ոչ մի տեղից և ոչ մի կարգադրութիւն, աջակցութիւն կամ քաջալերութիւն չը կայ նրա համար. երբ ուսումնարանը նիւթականապէս ընկնում է, գիւղական ուսուցչի հոգին էլ մերթ մարում է և մերթ շնչում ճիշդ այնպէս, ինչպէս հանգչող ճրագի առկայծող վերջին լոյսը։

Եւ եթէ, իրօք, մենք ուզում ենք օգտակար լինել գիւղական հասարակութեանը՝ նրա բարոյական և մտաւոր լուսաւորութեան գործում, չը պէտք է մոռանանք ուսուցիչներին և նրանց տանջանքը, միջոցներ պէտք է գործ դնենք մաքառելու խաւարի դէմ, որով շրջապատված է գիւղական հայ ուսուցիչը։

Գիւղացու կրթութիւնը բարձրացնելու և նրա միտքը լուսաւորելու համար՝ ամենից առաջ պէտք է բարեկարգել ուսուցչի նիւթական դրութիւնը, որովհետև ուսուցչին ստորացնելը նշանակում է ստորացնել այն գործը, որին նա նուիրված է։

Երբ ուսուցչի դրութիւնը նիւթականապէս կը բարւոքենք, այն ժամանակ նա հնարաւորութիւն կունենայ աւելի լուրջ ու գիտակցօրէն վերաբերվել իր գործին և առաջնորդել գիւղական սերունդը դէպի լոյս, դէպի ճշմարտութիւն և սէր։

Ս. Տէր-Զաքարեան

Սուլթան-Նուխի

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Շուշի, 6 մարտի

Աշոտ եպիսկոպոսը Էջմիածնում իր հրաժարականը տալուց յետոյ՝ եկաւ Շուշի և սկսեց թեմ. դպրոցի և թեմ. խորհրդի համար պատգամաւորների ընտրութիւն անել տալ։ Հոկտ. և նոյեմբ. ամիսները անցկացրեց, դեկտեմբերին բաց թողեց գիւղական գործակալների անուններով պատրաստի շրջաբերականները, իսկ քաղաքինը պահեց։ Երբ գիւղերում ընտրութիւնները վերջացան և ընտրողաթղթերը հասան կօնսիստօրիա, յունվարին արձակեց քաղաքի քահանաների անուններով պատրաստի շրջաբերականները՝ ընտրութիւնները կատարելու։ Շրջաբերականներում պարզ գրված էր, որ ընտրութիւնները պիտի կատարել և ընտրողաթղթերը ներկայացնել դեկտեմբերին, իսկ շրջաբերականները արձակվում են յունվարին բայց յետոյ այս գաղտնիքը բացվեց։ Շուշի քաղաքում, բոլոր եկեղեցիներում ժողովուրդը ընդդիմացաւ և ընտրութիւն չը կատարեց, պատճառաբանելով որ հրաժարված առաջնորդն իրաւունք չունի ընտրութիւններ կազմելու։ Առաջնորդը հարկադրված կանգնեցրեց քաղաքի ընտրութիւնները, մինչև որ Էջմիածնից այդ մասին առանձին կարգադրութիւն կը լինի։ Այստեղից հարց է ծագում, թէ մի՞թէ գիւղական ընտրութիւնները պէտք է վաւերական համարել. եթէ բեկանված է քաղաքինը, ուրեմն ինչու չը պէտք է բեկանվի և գիւղերինը։

Կօնսիստօրիայի կարգապահը իր գործը թողած կուսակցութիւններով է պարապում և քաղաքի խաղաղ մթնոլորտը պղտորում։ Նա թոյլ է տուել իրան ամեն մի գործակալի ծրարներում դնել նաև մի-մի մասնաւոր նամակ, գործակալական շրջաններից ընտրելու այս և այն անձին։ Որքան էլ նա տոգորված լինի բարի սկզբունքներով, որքան էլ նա նախանձախնդրութիւնով վառված լինի դէպի ազգային գործերը և որքան էլ պարկեշտ և բանիմաց մարդիկ լինեն ընտրվածները, այնուամենայնիւ խոտելի և դատապարտելի է նրա այդ արարքը։ Ի՞նչպէս կարելի է պաշտօնական ծրարում դնել մասնաւոր նամակ և Շուշուց ղեկավարել գաւառի ընտրութիւնները։ Կարգապահը պիտի միայն իր գործով զբաղվի։ Որովհետև գաւառի ընտրութիւնները կատարված են յիշեալ կարգապահի ներշնչման և ազդեցութեան ներքոյ, ուստի լաւ կը լինի, որ Էջմիածինը բեկանի այդ բոլոր ընտրութիւնները և հրամայի նոր ընտրութիւններ կազմել, ապա ընտրել միանգամից և՛ առաջնորդ, և՛ հոգաբարձուներ, և՛ թեմ. խորհրդի անդամներ։ Z.

—

Նոր-Բայազէտ, 10 մարտի

Մարտի 7-ին դումայի դահլիճում կայացաւ քաղ. վարչութեան անդամների ընտրութիւնը։ Հետաքրքրութիւնը և ագիտացիան ընտրողական վայրն էին հաւաքել նոյն իսկ այնպիսի մարդկանց, որոնք իրանց կեանքում ոչ ընտրութիւն էին տեսել և ոչ էլ քուէատուփեր։ Ընտրութեանն այնքան բազմութիւն էր հաւաքված, որ դումայի շէնութեան դահլիճը և միւս սենեակները լի էին ժողովրդով, նոյնիսկ պատշգամբը և բակը բռնված էր հետաքրքիր հասարակութեամբ։ Սակայն հետաքրքիրներից շատերը զուրկ էին ընտրութեանը մասնակցելու իրաւունքից, քանի որ ոմանք «ապառիկներ» էին պարտ, ոմանք կալուածական ցենզ չունէին, ոմանք «եղբայրներ» ունէին, որոնցից հաւատարմաթուղթ պէտք է ներկայացնէին 1 ր. 25 կ. մարկայով և այլն։ Եւ այդ բոլորը զտելուց յետոյ՝ ընտրութեանը մասնակցեցին 210—215 հոգի (ցենզաւոր-ձայնաւորների թիւը տպված ցուցակով 968 հոգի էր)։

Թերթիկներով տուփեր տրվեցին մօտ 40 հոգու, որոնցից հրաժարվելով մօտ 15 հոգի՝ քուէարկվեցին 25 հոգի։ Որովհետև քաղաքը 20 տուփ ունէր, ուստի վիճակով նախ դրվեցին 20 հոգու տուփերը, իսկ միւսներինը՝ ուշ լինելու պատճառով յետաձգվեց միւս օրը մարտի 8-ին։ Այդ օրը ընտրվեցին՝ Ա. Եգզօղլեան, Ա. Սարինգիւլեան, Յ. Մարտօյեան, Ա. Մարէյեան, Յ. Մահտեսի-Հայրապետեան, Հ. Մալաքեան, Մ. Դաբաղեան, Ե. Միրիբ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

—

Լօնդօն, 19 մարտ

Անգլիոյ քաղաքական կեանքը կը ներկայացնէ այս պահուս այնպիսի քաոսային ու խառնաշփոթ վիճակ մը, որուն նմանը ի զուր պէտք է փնտռել իր պատմութեան վերջին հարիւր տարուան ընթացքին։

Եթէ հանդիպիք ազատականի մը և հարցնէք ասոր պատճառը, սա զայրացկոտ շեշտերով կը մատնանշէ լորդերու ժողովը և ասոր ամբարտաւան ընթացքը՝ անցեալ տարուան բիւջէին նկատմամբ։

Դրէք այդ միևնոյն հարցը պահպանողականի մը, որ նոյնպէս պաշտպան է լորդերուն յաւակնած իրաւասութեանց, և այս՝ բորբոքած շեշտերով և շարք մը անախորժ ածականներով ձեզի պիտի պատասխանէ թէ՝ ներկայ քաղաքական տագնապ դրութեան մէկն ու միակ պատճառը ազատական ֆինանսական մինիստրին անցեալ տարի ներմուծած բիւջէն է, որ լորդերու ժողովը մերժեց ընդունիլ, քանի որ հակառակ էր այդ ժողովրդական շահերուն, ու այսօր ստեղծուած է շփոթ և անել վիճակ մը։

Եւ երկու կողմն ալ իրաւունք ունի իր առարկութեան կամ բացատրութեան մէջ, միայն թէ չէզոք դիտող մը տարբեր կը մեկնէ։

Անշուշտ կը յիշուի, թէ անցեալ տարուայ այս ժամանակները, մր. Լօյդ Ջօրջ երեւան բերաւ իր ընթացիկ տարուայ բիւջէն, որուն մանրամասնութեանց չեմ ուզեր մտնել, քանի որ այս թերթին ընթերցողները ժամանակին տեղեկացած են ատոր։

Շարք մը նոր պէտքերու առթիւ, որպիսին էր ծերերու թոշակ, նաւային շինութեան աճում, ընկերական բարենորոգման կարիքներ և այլն, առաւել քան 16 միլիօն ոսկի բաց—դէֆիսիտ—մը կար, որ հարկ էր նոր աղբիւրներէ հոգալ, առանց ժողովրդին արդէն կրած բեռը ծանրացնելու։

Պահպանողականներ, անտարակոյս, կողմնակից ըլլալով մաքսապաշտպան քաղաքականութեան մը, կը պնդէին, թէ պէտք է վերցնել Անգլիոյ ազատ ներմուծման սիստեմը և այս երկիրը մտած ապրանաց վրայ մաքս մը դնել և ատով բարձրացնել անհրաժեշտ գումարը։ Եւ շատ սիրուն հայրենասէր ոգիով մը կը յայտարարէին, որ յայնժամ մեր ծախսերուն մէկ մասն ալ օտարականը կը վճարէ...

Ազատական մինիստրը պատասխանեց, թէ առանց հարուստ երկրի մը եկամուտի աղբիւրները դեռ ևս բոլորովին սպառած չեն, որպէսզի դիմեն առանց դժբաղդ քայլի մը, վերցնելով ազատ ներմուծման սիստեմը, որ այս երկիրը դարձուցած է աշխարհի հրապարակը։ Բացի այդ, մաքսաւորել ապրանքները՝ կը նշանակէր խեղճ ժողովրդին սպառման նիւթերուն գիները կրկնապատկել։ Ատով գտաւ եկամուտի նոր ակ մը, որ ամենէն շահաւէտն էր, ամենէն արդարացին և մէկուն ալ գրպանին չէր փսսեր, բացի մեծահարուստ հողատէրերէն, որոնք գրեթէ այլոց աշխատանքով տարուէ տարի հարիւր հազարներ կը դիզեն։ Եւ այն ալ ինչ աննշան ու նկատողութեան անարժան մասնիկ մը կը պահանջէր այս տարեկան տասնեակ և նոյն իսկ հարիւր հազար ոսկի եկամուտ ունեցողներէն՝ լոկ հողային կալուածներէ...

Բայց վայնասունը բրթաւ թէ լորդերուն և թէ պահպանողականներուն կողմէ, որոնք միշտ դաշնակցաբար կը գործեն, և երբ ազատական կառավարութիւնը անցեալ պարլամենտին մէջ ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը ունենալով՝ հասարակաց ժողովէն անցուց այդ օրէնսգիծը և լորդերուն ղրկեց վաւերացման համար, ասոնք, երկու օր վիճաբանութեան անունին տակ ծաղրածութիւններ ընելէ յետոյ, մերժեցին։ Այդ՝ նոյեմբեր 30-ի գիշերն էր։

Սա պէտք է գիտնալ, որ անգիր սահմանադրական օրէնքի կարգ է անցած, թէ լորդերու ժողովը ձայն չունի դրամական հարցերու մէջ, և իրենց կատարածը լոկ ձևականութիւն մը եղած է միշտ։

Եւ քանի որ շատոնց ի վեր կը կասկածուէր, թէ լորդեր այդ բիւջէն պիտի չընդունին, որովհետև ամենէ աւելի իրենց գրպանները կը շօշափէր, ըլլալով ատիկա պարզապէս հողատէրերու ժողով մը, ազատական դահլիճը յայտարարեց, որ եթէ մերժուի բիւջէն, իրենք ալ պիտի լուծեն պարլամենտը և նոր ընդհ. ընտրութիւն մը ընեն՝ ժողովրդին կամքը իմանալու համար։ Բիւջէի մերժումէն քանի մը օր վերջ մինիստր-նախագահ Ասկուիթ, վերջնական գումարում մը ունենալով հասարակաց ժողովին մէջ, հռչակեց այդ ընթացքը «ժողովրդին իրաւունքներուն բռնաբարում» և «վաշխառութիւն» սահմանադրական օրինաց դէմ և յետագայ հրապարակային ժողովի մէջ, ուր, նախ քան ընտրութիւնները, իր յետագայ ծրագիրը պիտի պարզէր, յանդուգն շեշտերով վստահեցուց իր ազատական հետևորդները, որ եթէ ընտրութեանց ժամանակ յաղթական հանդիսանան իրենք, ո՛չ ինք և ո՛չ ալ իր պաշտօնակիցները պաշտօն պիտի ստանձնեն, մինչև որ թագաւորէն երաշխաւորութիւն չստանան լորդերու ժողովին վէտօն ջնջելու իրաւունքին համար, որ տարիներէ ի վեր գործ կը դրուի՝ միմիայն ազատական օրինագծեր մերժելու, մինչդեռ պահպանողականներունը անարգել կընդունուին...

Այս խիզախ յայտարարութիւնը մեծ խանդավառութիւն բերաւ ազատական շարքերուն մէջ, բայց ընտրութեանց վախճանը յուսացուած արդիւնքը չտուաւ։

Ընտրուեցան 275 ազատական, 273 պահպանողական, 40 բանւորական և 82 իրլանդացի ազգայնական,—այսինքն՝ ազատականաց ճիշդ մեծամասնութիւնն էր միմիայն 2, բայց, բլօկ մը կազմելով բանւորականներուն և իրլանդացիներուն հետ, կունենային 124 մեծամասնութիւն, որոնց երկուքն ալ ատելով կատեն լորդերու ժողովը, թէև իրլանդացիք ալ համակիր չեն ազատական բիւջէի զանազան կէտերուն։

Ասկուիթ, առանց խորհելու թէ բլօկ մեծամասնութեան մը պետն է, ինքնին պատրաստեց դահաճառը, ինչ որ ինք և իր պաշտօնակիցները յարմար կը սեպէին, և թերևս պաշտօնավարութեան երրորդ օրը յայթուէր իր դահլիճը, եթէ գերբնական ճիգով մը կացութիւնը չփրկուէր։

Ներկայիս ֆինանսական քաոս մը տիրելուն, ազատական դահլիճը ուզեց ամենէ առաջ անցեալ տարուան բիւջէն անցնել և օրէնքի կարգ դնել։ Այդ առթիւ իրլանդացիներուն լիդըրը հարց դրաւ թէ՝ երաշխաւորութիւն առած է թագաւորէն, որ լորդերու վէտոյին գործը պիտի կարգադրուի, եթէ իրենք, իրլանդացիք, մեծ զոհողութիւն մը ընելով, աջակցին բիւջէն անցնելու հասարակաց ժողովէն։

Երբեք պիտի չմոռցուի այն զահանդիչ տպաւորութիւնը ազատական նստարաններուն վրայ, երբ Ասկուիթ յայտարարեց, թէ թագաւորէն երաշխաւորութիւն ո՛չ ունի և ո՛չ ալ ուզած է այդ մասին։ «Հապա ո՞ւր մնաց հրապարակաւ յայտարարութիւնը», — յիշեցուցին իրեն։ «Ես ուրիշ բան ըսել ուզեցի», — պատասխանեց։

Իրլանդացիք կը պնդեն թէ՝ մինչև որ լորդերուն գործը չկարգադրուի, իրենք իրենց աջակցութիւնը չեն կրնար խոստանալ բիւջէին, որովհետև իրենց երկրին համար մեծ դժուարութիւն է բիւջէն ընդունիլ, և այդ ալ օդային խոստումներու վրայ չեն կրնար ընել։

Ուստի, ազատական կառավարութիւնը, նախ բիւջէն օրէնքի վերածելու ծրագիրը մէկ կողմ դնելով, խոստացաւ ամեն բանէ առաջ ձեռք առնել լորդերուն հարցը, որ տեսակ մը սպառնալիք է Անգլիոյ ռամկավարութեան գլխուն, ըլլալով միակողմանի, շահամոլ ու ամբարտաւան ժողով մը իր ներկայ այլանդակ ու ժառանգական կազմով։

Այս պահուս, ինչպէս քիչ մը վերը տուած թուանշաններէս տեսնուեցաւ, կացութեան տէրը իրլանդացի ազգայնականներու կուսակցութիւնն է, և կրնան պարլամենտական նժարը ուզած կողմերնին իջեցնել կամ բարձրացնել։ Եթէ կուզէ ներկայ դահլիճը քիչ մը կեանք ունենալ, պարտաւոր է ասոնց տեղի տալ այդ պահանջին մէջ։ Սակայն ամենէն զարմանալի պարագան հոն է, թէ ազատական շարքերն ալ հոգւով-սրտով գաղափարակից են իրլանդական առաջադրութեան, և եթէ չըլլար ասոնց ընդվզումն ու քայքայման սպառնալիքը, գուցէ կառավարական գործերը ներկայիս տարօրինակ վիճակի մը մէջ գտնուէին։

Հիմա, ուրեմն, բիւջէ չկայ։ Գործերու օրինական ընթացքով, մարտ ամսոյ վերջը պէտք է երևան գար նաև 1910—1911-ի բիւջէն, բայց այդ խնդրով պիտի չզբաղուի կառավարութիւնը, մինչև որ լորդերուն հարցը չշօշափուի։

Եւ ասոր արդիւնքը եղած է այն, որ այս պահուս Անգլիոյ պետական գանձարանը կը գտնուի քաոսային վիճակի մը մէջ և իր պակասը կը մօտենայ գրեթէ 40—50 միլիօն ոսկիի, որոնց վճարման համար ստիպուած է փոխառութիւններ ընել։

Անցեալ տարուայ բիւջէն առկախ մնալուն, եկամուտային և այլ հարկեր, տուրքեր, մաքսեր, բոլորովին անվճար ըլլալով,

եան, Ս. Տէր-Գրիգորեան, Գ. Տէր-Իսահակեան, Կ. Պետրոսեան, Ս. Բաղէյեան, Ս. Սարգսեան, Մ. Ափրիկեան, Ս. Բաբիկեան: Իսկ անձնափոխանորդներ որոշվեցին՝ Բ. Նալբանդեան, որը վերջում հրաժարական ներկայացրեց, Լ. Ափրիկեան, Յ. Առաքելեան, Գ. Ղլիջեան և Ս. Ղլիջեան: Եւ այս բոլոր նորընտիրներին քաղ. աւագ Ս. Բաբիկեան այսօր ներկայացրեց Երևանի նահանգապետին ի հաստատութիւն: Գ. Սինանեան

—

Ուզունթալա (Ղազախի գ.), 7 մարտի.

Հայ Գիւղատնտ. և Տնայնագործ. Ընկ. ուղարկել է այստեղ մի քանի տեսակ բանջարանոցային սերմեր:

Ցանկալի էր, որ նոյն ընկերութիւնը ուղարկէր մեր կողմերը շերամապահութեան մի վարպետ, քանի որ ներկայումս շերամ պահելու ամենայարմար ժամանակն է: Ձը նայած որ շերամապահութիւնը հին սիստեմով են շարունակում պահել մեզանում, բայց և այնպէս բաւականին օգուտ է ստացվում, թէև, ի հարկէ, այն օգուտը չէ կարելի ստանալ, ինչ որ կը ստացվի մասնագէտ վարպետի միջոցով:

Մեզանում Ե. Տէր-Յովհաննիսեանն ունի բաւականաչափ թթենի, ինչպէս և յարմար տուն: Նա ասում է, թէ ինքն ուրախութեամբ կընդունէ մասնագէտ վարպետի թէ խորհուրդներն և թէ ընկերակցութիւնը, և եկամուտը կը կիսէ նրա հետ, եթէ այդպիսի մի մասնագէտ համաձայնի իրան ընկերանալ: Տ.-Ծ.

—

Գանձակ, 12 մարտի

Մարտի 9-ին, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց քաղաքագլուխ Ասկեար աղա Ադիգեօզալօվը: Թաղումը տեղի ունեցաւ ամսիս 10-ին. յուղարկաւորութեանը ներկայ էին դպրոցական և այլ պաշտօնական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչ և պաշտօնական բարձր անձինք: Քաղ. ինքնավարութեան ձայնաւորները, իրանց վերջին նիստում, որոշել են՝ ի պատիւ հանգուցեալի 1) երկու սան պահել քաղ. VI-դասեան դպրոցում, 2) նոր բացվելիք Թուրք-օրիորդաց. դպրոցում և քաղ. ինքնավարութեան դահլիճում կախել հանգուցեալի պատկերը, 3) փողոցներից մէկը կոչել նրա անունով, 4) 80 ր. արժողութեամբ գնել «Թիրմա շալ» կոչված ծածկոցը՝ դիակը ծածկելու համար՝ յուղարկաւորութեան միջոցին: Հեռագիրներ են ստացված Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ա. Խատիսեանից և ուրիշներից: Թաղման օրն այն դպրոցներում, որոնք նպաստ են ստանում ինքնավարութիւնից կամ պահվում են նրա հաշւով, դասատուութիւն չը կար: Միայն բացառութիւն կազմեց քաղ. VI-դասեան դպրոցը, որ նպաստ է ստանում մօտ 4000 րուբլի: Կիմայ

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ

—

Կիրակի, մարտի 14-ին, Մաղնու եկեղե- [illegible]

[illegible] Նա պաշտօնական հերքումն կը տայ ընդհանուր ժողովից յետոյ:

Հրատարակված հաշիւը ցոյց է տալիս, որ Գայիանեան դպրոցը 1908/9 ուս. տարվայ ընթացքում եկամուտ ունեցել է 9577 ր. 15 կ. (որից փոխառութիւն՝ 3968 ր. 90 կ.), իսկ ծախք՝ 9577 ր. 15 կ., ուրեմն բաց ունեցել է 3968 ր. 90 կ., որ ծածկել է փոխառութեամբ դրամագլխից: Ներկայ 1909/10 տ. ընթացքում եկամուտ ունեցել է 7124 ր. և ծախք մինչև սեպտեմբեր 8570 ր., հետևաբար բաց լինելու է 1446 ր.: Այժմ դպրոցը իր ստացած 21,175 ր. դրամագլխի փոխարէն ունի մի նոր շէնք, որ առնուազը արժէ 25,000 րուբլի:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Պետերբուրգ, 13 մարտի

Նախագահում է իշխ. Վոլկոնսկին: Մինիստրների օթեակում է երկրագործութեան գլխաւոր կառավարիչը:

Առանց վիճաբանութիւնների ընդունվում է գլխաւոր կառավարչի դիւանատան նախահաշիւը:

Զեկուցանելով պետական հողային ստացուածքների վարչութեան նախահաշիւը, որ վարչութիւնը հաշւել էր 21,995,558 րուբլի, իսկ մասնաժողովը կրճատել է 596,211 րուբլով, Օպօչինին մատնանշում է, որ մասնաժողովը, ըմբռնելով հողային բարեկարգութեան ահագին նշանակութիւնը, կրճատումը կատարել է մեծ զգուշաւորութեամբ: Կանգ առնելով հողային բարեկարգիչ մասնաժողովների գործունէութեան վրա, զեկուցանողը գալիս է այն եզրակացութեան, որ ժողովրդի մէջ լայն պահանջ է նկատվում՝ ամրապնդելու հողային բարեկարգութեան գաղափարը: Մասնաժողովը արտայայտում է մի շարք ցանկութիւններ, վերաբերեալ առաւելապէս հողային բարեկարգութեան գործը բարելաւելուն:

Կրօպօտովը գտնում է, որ կառավարու- [illegible]

չին, անուանելով նրա գործունէութիւնը հակաժողովրդական: «Բայց և այնպէս ժողովուրդը իրանը կը ստանայ»—վերջացնում է հռետորը:

Բերեզովսկի 1-ինն գոհացում չէ տալիս նահանգական խորհրդակցութիւնների ազգաբնակութեանը ցոյց տուած գիւղատնտեսական օգնութիւնը, ինչպէս նաև պակասաւոր է գտնում կառավարութեան այդ առիթով ձեռնարկութիւնները: Հռետորը ոչ մի կոնկրէտ ցանկութիւն չէ յայտնում սահմ.-ռամկավարների կողմից:

Բելուսովը կառավարական հողային ծրագրին հակադրում է սոցիալ-դեմոկրատներինը և գտնում է, որ կառավարութեան միջոցները լուծում չեն տալիս հողային խնդրին, ուստի և սոց.-դեմոկրատները առաջվայ նման ձայն կը տան նախահաշւի դէմ:

Լիխաչևը կարծում է, որ պէտք է միացնել գիւղացիական բանկի և հողային բարեկարգութեան կառավարութեան գործունէութիւնը:

Կրօպօտովը յայտնում է, որ աշխատաւոր խմբակը ձեռնպահ է մնալու ձայնատւութիւնից:

Քուէարկութեամբ ընդունվում են մասնաժողովի, Լիխաչևի և Անդրէյչուկի բանաձևերը, ինչպէս և ամբողջ նախահաշիւը: (Հ. Գ.)

ՏԱՒՐԻԿԵԱՆ ՊԱԼԱՏԻՑ

(Մեր սեփ. թղթակցից)

—

Պետերբուրգ, 5 մարտի

Ժողովրդ. լուսաւորութեան հարցը մեր հասարակութեան ամենացաւոտ հարցերից մէկն է, որ պահանջում է այսօր արմատական բարենորոգումն:

Այս հարցի շուրջն է հէնց, որ Պետական Դուման արդէն երկրորդ օրն է, ինչ խորհրդակցում է և էլի չէ կարողացել աւարտել: Դա է որ հրապարակ հանեց հոկտ. 17-ի կուսակցութեան ամենախիստ քննադատութիւնը, Պուրիշկևիչի նշանաւոր միջադէպերը և Խոմեակովի հրաժարականը:

Եւ ինչպէս չը մտածել, ինչպէս անալիզի չենթարկել, երբ այդ հարցի լուծումից է կախված մեր կեանքի բարեկեցութիւնը, մեր երջանկութիւնը և մեր ապագան:

Ես չեմ ուզում սրանով ասել, թէ Դուման մեր առաջ կը բացէ այդ ցաւոտ վէրքը: Ո՛չ, քա՛ւ լիցի: Սպասել այդ նամանաւանդ երրորդ Պետ. Դումայից՝ դա առնուազն երեխայական պարզամտութիւն կը լինէր:

Այլ ես ուզում եմ ասել, որ նա այս անգամ գոնէ կարողանար բնորոշել այդ ցաւոտ կողմը իր իսկական պատկերով և ապա... ապա...

Ձէ որ հիւանդը չէ սկսում բժշկվել՝ մինչև որ բժիշկը չէ բնորոշում նրա հիւանդութիւնը—դիագնոզը: Հէնց այդ տեսակէտից էլ ասում եմ, եթէ երրորդ Պետ. Դուման կարողանայ հաստատել մեր հասարակական այդ վէրքի իսկական կողմը,—դա էլ մի քայլ առաջ կը նշանակէր:

Սակայն, ի ցաւ սրտի, բիւջէի կոմիսիայի զեկուցումից տեղեկանում ենք, որ մեր փափագը միայն կիսով չափ կարելի է իրականացած համարել, որովհետև ասում է, մինիստրութեան անուշադիր վերաբերմունքից մենք անկարող եղանք ստանալ և քաղել բոլոր տեղեկութիւնները, իսկ դիմել տեղական հիմնարկութիւններին շատ անյարմար գործ է, թէև մասամբ միայն կարողացանք կատարել:

Խօսենք, ընթերցող, այն թւերով, որ մեզ տալիս է այդ կոմիսիան, և մէջ բերենք այն մասերը, որոնք մինչև օրս յայտնվել են Պետական Դումայի տրիբունայից, և ապա մեզ համար մասամբ կը պարզվի ամէն ինչ:

Ժող. լուսաւորութեան մինիստրը այս տարի իր ծախսերը հոգալու համար խնդրում է 76.847,260 ր., որը բաժանվում է հետևեալ կերպով.

1) Կենտրոնական հիմնարկութիւնների համար 695,125 ր., 2) Տեղական հիմնարկութիւնների համար 2.108,573 ր., 3) Ադմինիստրացիայի այլ և այլ ծախսերի համար 220,080 ր., 4) Գիտական հիմնարկութիւնների համար 1.586,962 ր., 5) Նուէրների և ճանապարհածախսերի համար 115,974 ր., 6) Բարձրագոյն դպրոցների համար 7.258,843 ր., 7) Միջնակարգ դպրոցների համար 16.136,885 ր., 8) Ժողովրդական բարձր. դպրոցների համար 6.080,563 ր., 9) Ժողովրդ. սկսնակ դպրոցների համար 29.363,985 ր., 10) Ընդհանուր ծախսերի համար 3.402,158 ր., 11) Վերաշինութեան և կառուցման համար 8.684,573 ր., 12) Թոշակների համար 1.193,539 ր.:

Այս գումարով ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը պահում է*)՝ 1) 32 բարձրագոյն դպրոցներ, որոնցից 5 միայն կանանց համար են. 2) 657 արական և 3) 958 կանանց սեռի միջնակարգ դպրոցներ. 4) 1389 ուսուցչական ինստիտուտներ, տեխնիկական և արհեստաւորաց ու այլ և այլ դպրոցներ և 6) 46,117 սկսնակ (начальныя) դպրոցներ**): Ընդամենը 49,153 դպրոցներ:

Այս դպրոցներից եթէ մենք ուզենանք իւրաքանչիւր ճիւղի մասին առանձին պատկեր կազմել, կը ստանանք հետևեալը.

Բարձրագոյն դպրոցները բաժանվում են հետևեալ կերպով

*) Առ 1 յունվարի 1909 թ.

**) Առ 1 յունվարի 1908 թ.

Պետերբուրգում 7, Մոսկվայում 7, Խարկովում 3, Կազանում 2, Իւրեվում 2, Տոմսկում 2, Վարշավայում 2, Կիեվում 1, Օդեսսայում 1, Նիժնայում 1, Եարոսլաւում 1, Րիգայում 1, Նոր-Ալեքսանդրիայում 1, Վլադիվօստոկում 1.

Ինչպէս տեսնում ենք, այս բարձրագոյն դպրոցների մեծ մասը կենտրոնացած է մայրաքաղաքներում, որտեղ ապրուստի թանգութեան և տեղի հեռաւորութեան պատճառով ոչ բոլոր միջնակարգ դպրոց աւարտողները հնարաւորութիւն են ունենում շարունակելու:

Որպէսզի պարզ լինի մեզ՝ մինիստրութեան դանդաղկոտ առաջընթացութիւնը, բարձրագոյն դպրոցների աւելացման մէջ, բաւական է յիշել, որ տասնեակ տարիների ընթացքում միայն 1 Սարատովեան համալսարանն էր, որ բացվեց այս տարի, իսկ մեր Կովկասում, եթէ չեմ սխալվում, մօտ 10—15 տարի է, ինչ աղաչում, պաղատում են, որ մի պոլիտեխնիկում բանան, և այդ խնդիրը այսօր էլ դեռ մնում է անկատար:

Անցնելով միջնակարգ դպրոցներին՝ ես պէտք է ասեմ, որ մինիստրութեան հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցների թիւը կազմում է հետևեալը.

Արական գիմնազիաներ . . .	338.
» պրոգիմնազիաներ . . .	65.
Րէալական դպրոցներ . . .	254.
Կանանց գիմնազիաներ . . .	677.
» պրոգիմնազիաներ . . .	281.

Ընդամենը արական դպրոցներ 657, իսկ կանանց 958, այսինքն մօտ $1\frac{1}{2}$ անգամ աւելի:

Ձը մոռանանք, ընթերցող, որ կանանց բարձրագոյն դպրոցների թիւը 5 է, ուրեմն ինքնըստինքեան ակներև է, թէ որքան մեծ պահանջ կայ կանանց բարձրագոյն դպրոցների համար:

«Սակայն արժէ՞ է դրա համար մինիստրութիւնը մի բան»,—հարցնում է իր զեկուցման մէջ բիւջէի կոմիսիան և պատասխանում, որ ոչ:

Մենք գիտենք, թէ ինչպէս Ա. Ն. Շվարցի օրով բարձրագոյն դպրոցների դռները աւելի ևս փակվեցին կանանց առաջ և թէ ինչպէս այսօր էլ հարիւր հազարաւոր գիմնազիաւարտ աշակերտուհիները չը գիտեն, թէ ուր գնան և ինչ գործի դիմեն:

Այլ և այլ դպրոցներից ուսուցչական ինստիտուտների թիւն է 11, իսկ սեմինարիաներինը 76, որոնք տարէ-տարի բաց են թողնում միմիայն 1,500 ուսուցիչներ ժողովրդական դպրոցների համար: Մինչդեռ ժողովրդական նոր դպրոցների պահանջը հետզհետէ աճելով իւրաքանչիւր տարի հասնում է մինչև 10—15 հազարների, որոնց բաւարարութիւն տալը վերոյիշեալ սեմինարիաներով միանգամայն անկարելի է:

Միւս ժողովրդական սկսնակ 46,117 դպրոցներից, պէտք է ասել, 30,000-ը ռուսաց եկեղեցական-ծխական դպրոցներ են, որոնք գտնվում են ռուս հոգևոր իշխանութեան տակ:

«Պահանջը նոր դպրոցների համար,—ասում է իր ճառում Դումայի անդամ Ա. Սկօրօխօդօվը,—աճում է ոչ թէ ժամերով, այլ րօպէներով, իսկ մեր մինիստրութիւնը ձեռքերը ծալած շարունակում է երազել իր քաղցր քնի մէջ: Մի մոռանաք,—ասում է նա,—որ ոչ թէ երկիրն է ձեզ համար, այլ դուք երկրի»:

Պրոֆ. Ա. Կապուստինը իր զեկուցման մէջ ընդգծում է, որ Ռուսաստանի 150 միլիօն ազգաբնակութեան $^1/_3$ մասը կազմում են երեխաները, մինչև 15 տարեկան հասակում: Այսինքն այն երեխաները, որոնց ուսման համար բարձրագոյն դպրոցներ չեն հարկաւոր, այլ ստորին սկսնակ կամ միջնակարգ դպրոցներ:

150 միլիօնի $^1/_3$ մասը. սա նշանակում է 50 միլիօն երեխաներ, այսինքն մի ամբողջ բանակ, գունդ ապագայ հասարակութեան:

Ի՞նչ պէտք է լինի Ռուսաստանի ապագայ վիճակը, եթէ այդ 50 միլիօն մանուկների համար մենք պատշաճ ուշադրութիւն չը դարձնենք, և նրանց կրթական գործը այսօրվանից իսկ լաւ հիմքերի վրա չը դնենք:

Շատ տխուր և ողորմելի:

Ուզում էի տալ ստատիստիքական թւեր այն հարցի մասին, թէ եղած միջնակարգ և ստորին դպրոցներում որքան աշակերտ և աշակերտուհի ունենք, սակայն ցաւօք սրտի ձեռքիս տակ ունեցած զեկուցման մէջ բացի բարձրագոյն դպրոցներից (և այն էլ ոչ լրիւ) ուրիշ ոչ մի դպրոցի մասին չը կայ ոչ մի տեղեկութիւն:

Մնում է մեզ ընդհանուր ակնարկով հասկանալ, որ միջին և ժողովրդական 47,732, այն է մօտ 50 հազար դպրոցներում ո՛չ մի կերպ չենք կարող զետեղել մեր 50 միլիօն զաւակներին:

Ուրեմն շատ պարզ է, թէ դպրոցների թիւը որքան սակաւ են մեզանում և թէ ինչպէս ոչ թէ 76 միլիօններ պէտք է նուիրենք այդ գործի համար, այլ հարիւր և նոյնիսկ միլիարդ րուբլիներ, որպէսզի մենք էլ վաղը կամ միւս օրը, վերանորոգվող Թիւրքիայից էլ յետ չը մնանք այնպէս, ինչպէս որ այսօր եւրոպացիներից:

Նոր սերունդը, կրկնում եմ պրոֆ. Ա. Կապուստինի խօսքերը, դա մեր ապագայ դեպուտատներ են, ապագայ պրոֆեսօրներ են, ապագայ ծնողներ են, ապագայ ուսկանագէտ, խմբագիրներ են, և վերջապէս ապագայ մինիստրներ են: Մենք այնպէս պէտք է տանենք մեր գործը, որ վաղը միւս օրը նրանց անէծքին ու նախատինքին միայն արժանի չը դառնանք:

Մտածում է արդեօք սրա մասին մինիստրութիւնը...

Դրա առիթով հետևեալ անգամ:

Մ. Աղեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Արտասահմանեան հայ թերթերը հաղորդում են, որ Վեհափառ Հայրապետը մտադիր է այս գարնան ընթացքում միւռոնօրհնութիւն կատարել:

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան ճաշարանի կառավարչուհու ներկայացրած զեկուցումից երևում է, որ վերջին երեք ամսվայ ընթացքում (1909 թ. հոկտեմբեր, նոյեմբեր և դեկտեմբեր) տրված է 19202 բաժին ճաշ չքաւոր աշակերտներին և ծախս եղել է 1702 ր. 54 կ.: Միջին թւով ամէն մի ճաշը արժեցել է 8,8 կոպէկ:

◆ Երէկ, մարտի 15-ին, Թիֆլիսի նահանգապետը մեկնեց Գօրու գաւառը: Ի միջի այլոց նահանգապետը կը մնայ մի օր Սուրամում՝ ծանօթանալու համար հրէայ հրկիզեալների դրութեան հետ:

◆ Մարտի 13-ին IV քաղաքամասի ոստիկանները և զինուոր-պահակները շուրջկալի ժամանակ ձերբակալեցին 22 անգործ և անանցաթուղթ մարդկանց:

◆ Մեզ հաղորդում են, որ վանեցիների մի քանի խմբեր մտադիր են վերադառնալ հայրենիք՝ Վարագայ առաջիկայ յոբելեանական տօնին ներկայ լինելու: Միտք է ծագել պանդուխտների մէջ գնել մի քանի գիւղատնտեսական մեքենաներ և տանել Վարագ գիւղատնտեսական փորձերի համար:

◆ Մեզ հաղորդում են, որ շատ տեղերից դիմում են Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտ. և Տնայնագործ. Ընկերութեանը կազմակերպելու գիւղատնտեսական զրոյցներ և դասընթացքներ:

◆ Մեզ հաղորդում են, որ այս տարի մեծ պահանջ կայ բամբակի սերմի և պէտք է ընդարձակվի բամբակի արտերի տարածութիւնը:

◆ Ֆունիկուլէրի ակցիոներական ընկերութիւնը քաղաքային վարչութեան միջոցով դումայից խնդրում է մի տարով յետաձգել ֆունիկուլէրի վերին կայարանից մինչև Կօջօր էլեքտրական երկաթուղի կառուցանելու համար թոյլտուութիւն ստանալը: Այդ թոյլտուութիւնը պէտք է առնըված լինէր այս ամսի 24-ին, որից յետոյ ընկերութեան ներկայացրած 10,000 ր. գրաւականը պէտք է գործադրվէր քաղաքի օգտին, իսկ այդ նոր ձեռնարկութեան կօնցէսիան պէտք է տրվէր ուրիշներին:

◆ Իշխան Կ. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկը առևտրի ու արդիւնաբերութեան մինիստրութեանը խնդրամատոյց է եղել թոյլ տալ Սօչիում բանալ սանիտարական առևտրական ուսումնարան:

◆ Կիրակի օրը Հաւլաբարի «Նոր Դրամա» թատրոնում երկրորդ անգամ նշանակված «Մարդկութեան բարերարներ» պիէսը չը խաղացվեց դերասան Ամո-Խարազեանի տկար լինելու պատճառով:

◆ Ստացանք «Կովկասեան էսպէրանտիստ» անունով երկշաբաթաթերթի առաջին համարը, որ տպված է հայերէն, վրացերէն, ռուսերէն և «էսպէրանտիստ» լեզուներով:

◆ Բագւում կազմակերպվել է մի նոր չափազանց համակրելի ընկերութիւն, որի նպատակն է նպաստել ամէն հասակի երեխաների բարոյական, մտաւոր և ֆիզիկական հիմնական զարգացմանը: Խաղեր, էկսկուրսիաներ, արհեստներ, ֆիզիկական վարժութիւններ, գրադարան, ընթերցարան, ներկայացում—ահա այդ ընկերութեան լայն ծրագիրը: Անդամներ կարող են լինել բոլոր դասերի, կոչումների և դաւանանքների անձինք տարեկան 2 ր. վճարով:

◆ Բազելից (Շվէյցարիա) մեզ գրում են հետևեալը մարտի 4-ից. «Այս սէմէստրի վերջը տեղիս համալսարանում բժշկականութեան դօկտորական տիտղոսի աստիճան ստացան հայերից՝ Ալէքսանդր Թարջիմանեան, Վ. Խաչատրեան և Ա. Տէր-Պօղոսեան»:

◆ Քութայիսում մօտիկ ապագայում լոյս է տեսնելու ռուսերէն մի օրաթերթ «Кутаисскій Листокъ» անունով:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Վերջերս Ադանայի մէջ հրդեհին ճարակ է դարձել դատարանական այն շինութիւնը, որ կառավարութեան կողմից վարձված էր և ուր կենտրոնացած էր կիլիկեան վերջին խժդժութիւնների ամբողջ գործավարութիւնը: Շէնքի հետ միասին վառվել են և դատական բոլոր թղթերն ու ապացոյցները, այնպէս որ ոչինչ կարելի չէ եղել ազատել: Կասկածվում է, որ այդ հրդեհումը կանխամտածված գործ լինի՝ Ադանայի կոտորածի մէջ մաս ունեցող վարչական մի շարք անձերի ստոյգ պատասխանատուութիւնից ազատելու համար. այդ կասկածն աւելի է զօրեղանում մանաւանդ այն պատճառով, որ օսմ. մինիստրների խորհուրդը Կ. Պօլսում վերջերս կարգադրել է այսուհետև դադարեցնել «դատական այն հետապնդումները, որոնք տեղի էին ունե-

նում Սղանայի դէպքերի պատճառով», և այդ կարգադրութիւնը վաւերացվել է սուլթանական իրադէով։

◆ Թիւրքիայից շուտով էջմիածին են գալու հետեւեալ վարդապետները՝ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն ընդունելու. Կաղըզւիզի (Կ. Պոլսում) քարոզիչ Գնել ծ. վ. Գալէմքեարեան, պատրիարքական փոխանորդ Ղևոնդ ծ. վ. Դուրեան, Սեբաստիոյ առաջնորդ Թորգոմ ծ. վ. Գուշակեան, Երզրումի առաջնորդ Սմբատ ծ. վ. Սաատէթեան, Դիարբէքիրի առաջնորդ Զաւէն ծ. վ. Տէր-Եղիաեան, Ենկիւրիի առաջնորդ Բաբգէն ծ. վ. Կիւլէսէրեան, Արմաշի վանահայր Մեսրոպ վ. Նարոյեան, Ռումինիայի և Բուլգարիայի առաջնորդ Գրիգորիս ծ. վ. Պալագեան, ինչպէս նաև Երուսաղէմի պատր. տեղապահ Դանիէլ ծ. վ. Յակոբեան։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, մարտի 14-ին, Թիֆլիսի արտիստական Թատրոնում «Նեվսկի Փարսի» խումբը ներկայացրեց ի միջի այլոց «Բեմակատար լրագիր» զուարճալի Թեթև զաւեշտը։

Դերասանները երգելով և խօսելով ներկայացնում էին դէպքեր լրագրական հաղորդագրութիւններից։

Մի տեսարանը ներկայացնում էր Պիրի և Կուկ գիտնականներին, որոնք վիճում էին միմեանց հետ՝ Թէ ով է եղել նրանցից առաջինը, որ ոտք է դրել Հիւսիսային Բեւեռի վրա։ Ամեն մէկը պնդում է, Թէ ինքն է եղել այդ պատմական հերոսը։

Մի ուրիշ տեսարան ներկայացնում էր օդագնացներ՝ Ցեպլինի, Բլէրիօյի և միւսների ինքնագով յայտարարութիւնները։ Դերասանները բռնած ունէին իրանց ձեռքերին դրօշակներ, որոնց վրա պատկերացված էին իրանց օդանաւերը։

Թէ խաղալը և Թէ երգելը վայելչութիւն պատճառեցին հանդիսականներին և դերասանները շահեցին առատ ծափահարութիւններ։

Սիրող

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 15 մարտի

Այս 1910 Թ. մարտի 13-ին կրկին անգամ հրաւիրված էինք Երևանի նահանգական դատարանը՝ Մեսրոպ վարդապետի (այժմ եպիսկոպոս) իմ դէմ յարուցած դատի քննութեան համար։ Կամենալով երկուստեք գործը հաշտութեամբ վերջացնել, Մեսրոպ եպիսկոպոսի ներկայացուցիչ երդ.-հաւ. Գ. Խատիսեան պատմեց ինձ գործի հանգամանքը, որից երևաց, որ ինձ սխալեցրել են, անհիմն տեղեկութիւններ տալով։ Յայտնելով այդ մասին հասարակութեանը, ցաւում եմ, որ այդ պատճառով «Հովիւ» 1907 Թ. № 11-ում վիրաւորանք եմ հասցրել Մեսրոպ եպիսկոպոսին։ Սրանով վերջ ենք տալիս այս գործին։

Երուանդ (նախկին վարդապետ) Տէր-Մինասեան, Մեսրոպ եպ.-ի երդ.-հաւ. Գ. Խատիսեան։

—

Բագու, 4 մարտի

Մարտի 2-ին կայացել է ճանապարհի շինութեան իրաւատէր Սարուխանօվ-Կուրինսկի ակցիոնէրական ընկերութեան ընդհ. ժողովը, որի պարապմունքների Թւում եղել է և լրացուցիչ ակցիաներ բաց Թողնելու հարցը՝ Եւլախ-Շուշի երկաթուղու շինութեան համար։ Սրանից պարզ երևում է, որ ընկերութեան նպատակն է իր հին ձեռնարկութիւնը միացնել երկաթուղու գործի հետ, իսկ հին ձեռնարկութեան անդրանիկ отчетъ-ը ներկայացված է այդ ժողովին։

Այդ отчетъ-ից երևում է, որ 1909 Թ. փետր. 1-ին ընկերութիւնը իր հիմնադիրներից ժառանգել է 2,000.000 ր. ապրանք և գործելով մինչև ներկայ Թւի յունվ. 1-ը, զուտ օգուտ է ունեցել 119.502 ր. 18 կ., որից պահեստի դրամագլխին անցնում է 5,975 ր. 11 կ., գեղջման դրամագլխին 13,527 ր. 7 կ., իսկ մնացած 100,000 ր. հաշուելով զուտ օգուտ, որ կը լինի 5%, որոշված է բաժանել ակցիօներներին իբրև դիվիդենտ։

Թողնելով մի կողմ այն հարցը, Թէ որքան ճշգրութեամբ և հիշտութեամբ է դուրս բերված այդ «զուտ օգուտ» կոչված 119.502 ր. 18 կ., հարկ եմ համարում ասել հետեւեալը.

1) Ամեն մի ակցիօներական ընկերութեան հիմնադիր իր ապրանքի իսկական արժէքին 40—50% վերադիր է անում, որը առևտրական աշխարհում կոչվում է «մանժուրացիա»։ Այդ վերադրից զերծ լինել չէ կարող և այս ընկերութեան ապրանքի արժէքը։

2) Նաւթարդիւնաբերական աշխարհում ընդունված է դրամագլխից տարեկան զեղջել 10—20%. այդ հաշւով ընկերութիւնը առնուազը զուտ վնաս պիտի ցոյց տար 100,000 ր., մինչդեռ գեղջելով ¾% ցոյց է տալիս 100,000 ր. օգուտ և կանխիկը բաժանելով Թողնում է միայն երկյարկանի վերադրով ծանրաբեռնված գոյքը, որի արժէքին այդպիսով կրկին իբր լրացուցիչ մանժուրացիա աւելացնում է 200.000 ր.։

3) «Изысканіе Евлахъ-Шушинской желѣзной дороги» անուան տակ հաշւում՝ ծախք է ցոյց տրված ճանապարհի հետազօտութեան համար մի պատկառելի գումար, այն է՝ 27,353 ր. 18 կ.։

4) «Баку» լրագրից տեղեկանում ենք, որ ճանապարհը ունի 90 վերստ երկարութիւն և պիտի արժենայ 3.700.000 ր., այսինքն մօտ 40,000 րուբլի ամեն մի վերստը։

Արքունական «լայնուղի» կոչված երկաթուղիների վերստը ամենաշատը արժէ 30,000 ր., որի համեմատութեամբ այս «նեղուղի» կոչված ճանապարհը պիտի արժենար ոչ աւել քան 20,000 ր. վերստը, մինչդեռ, ինչպէս վերև տեսանք, արդէն նախահաշւով գնահատված է 40,000 ր.։ Ցանկալի է, որ հրապարակի վրա դրված հարցը պարզվի բազմակողմանի կերպով։

Գիւղացի

—

Թիֆլիս, 8 մարտի

Պարիզի Հայ Աշխատաւորաց Միութեան նախագահ Յ. Սաղաթիէլ ինձ տեղեկացնում է, որ անկորուստ ստացված են իր ժամանակին տ. Դարիա Մ. Յովհաննիսեանից հետեւեալ նուէրները Միութեան մատենադարանին՝ 1) «Արձագանք» լրագրի 1882 և 1890 տարեշրջանի համարները, 2) «Փորձ» ամսագրի 1877-ից մինչև 1881 Թ. բոլոր համարները, 3) 10 հատոր գիրք և գրքոյկներ, և խնդրում է ի դիմաց գործադիր ժողովի՝ «Մշակ» լրագրի միջոցով հրապարակական շնորհակալութիւն յայտնել տիկնոջը Միութեան նկատմամբ ունեցած Թանգագին համակրութեան և քաջալերութեան համար։

Բժշկապետ Ա. Բաբայեան

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

—

Թիֆլիս, 15 մարտի

Ես չեմ զարմանում, որ Աղայեանը դարձեալ իջել է փողոցը։

Զարմանալին այն է, որ հիւրասէր լրագիրը զլացել է Աղայեանին էլ յիշեցնել լրագրութեան սրբութիւնը գէթ խմբագրական մի փոքր ծանօթութեամբ։ Այս ինչ կեղծաւորութիւն է, որ Թերսիտներին ձրպտում էք։

Դրանք մի ինչ-որ Թիւրիմացութեամբ փքվում-ուռչում են, որ անաւոր «դահիճ» հանդիսանան իրանց հակառակորդներին, բայց ով պէտք է հասկացնէ այդ ծերացած չարաճճիներին, որ նրանք ոչ այլ ինչ են, բայց եթէ «մամուլի ապականիչ»։

Սեդրաք Մանդինեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Պարիզից հեռագրում են «Рѣчь» լրագրին, որ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների նախկին նախագահ Րուզվէլտը ֆրանսիական հանրապետութեան նախագահ Ֆալիէրի ներկայութեամբ պէտք է կարդայ Բարոյական և Քաղաքական Գիտութիւնների Ակադեմիայում զեկուցում քաղաքացու պարտաւորութիւնների մասին հանրապետութեան մէջ։

◆ Բեռլինում յանկարծամահ է եղել տեղական գիտական ակվարիումի վերատեսուչ Հերմէսը, որ բէյխստագի անդամ էր և պատ մտածող։ Այդ ակվարիումը միակն է աշխարհում, որ ունի ծովային ֆաունայի բոլոր նմուշները, շնորհիւ իր վերատեսչի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

13 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սենատը որոշեց Մոսկվայի դատաստանական պալատին յանձնել Վէտլուժի գաւառական պարագլուխ Վիրխօվսկիին, Վէտլուժի քաղաքային վարչութեան անդամներ Շիրեաէվին, Եաբլօչկօվին և Մեազկօվին, հարկատու տեսուչ Գավրիլօվին, ինժեներ Անդրօնիկօվին՝ 20,000 պուդ հացահատիկի ապօրինի պայմանագիր կապելու համար։

Զինուորական խորհուրդը ընդունեց զինուոր-կրթական հաստատութիւնների գըլխաւոր վարչութեան առաջարկութիւնը՝ աւելացնելու կադէտների կորպուսների դասատուների ռոճիկները։

ՐՕՍՏՕՎ Դ./վ.։ Վերխնէվկա կայարանի մօտ ապրանքով լի գնացքը ութ սաժէնանոց բարձրութիւնից գլորվեց ներքև. շոգեմեքենան խրվեց հողի մէջ, 19 վագոններ ջարդվեցին. մեքենավարը սպանվեց, նրա օգնականը և մի կօնդուկտոր ծանր վիրաւորվեցին։ Գիծը փչացած է։

ՈՒՖԱ։ Զինուոր-նահանգական դատարանը Զլեաթինսկում Պօկրօվսկիների գրասենեակի վրա յարձակվելու համար 3 հոգու դատապարտեց մահվան պատժի, 6 հոգու տաժանակիր աշխատանքների, մինին արդարացրեց։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Ծովի վրա խիստ փոթորիկ է մոնչում։ Երթևեկութիւն չը կայ։

ՏՕԿԻՕ։ Այսօր Լօնդօն մեկնեց անգլօ-եապօնական ցուցահանդէսի պատուաւոր նախագահ պրինց Ֆուշիմի աւագը։ Վերադարձին նա կայցելէ Պետերբուրգ։

14 մարտի

ՄՕՍԿՎԱ։ Բոլոր կրթական ընկերութիւնները և համալսարանը տօնեցին պրոֆեսոր Րոտտի գիտական գործունէութեան 25-ամեայ յոբելեանը։

ՆԻԿՕԼԱՅԵՎ։ Կայացաւ Զայկօվսկիի յիշատակին նուիրված առաջին ժողովրդական-երաժշտական ցերեկոյթը։

ԼԻՍՍԱԲՕՆ։ Թագաւորն այցելեց կայսերական «Շտանդարտ» զրահանաւը, նախաճաշեց զրահանաւի հրամանատարի և ռուսաց դեսպանի հետ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 Թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒՆԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1½—2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Յ. Մ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ—ատամնաբոյժ—8½—11½ ժ., պլօմբներ և արհեստական ատամներ։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

103. 0—28

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ
հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն ամեն օր { 5—7 ժ. երեկ.

Միքայէլեան փող., № 36. Տելէֆօն № 388
(օ. մ.) 1216. 100—89

ԲԺԻՇԿ

Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։

Կուէնիեվսկայա փ., № 6, «Վէտցել» հիւանոցի մօտ։ (ե. հ. շ.) 955. 100—70

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը
ամեն օր (առաւօտեան ժ. 12½—2.
(երեկոյեան ժ. 5—7.

Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 11—12½.
Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.
(օ. մ.) 1044. 100—89

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելիամինօվսկայա փող № 8
(օ. մ.) 783. 100—93

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների։

Ընդունում է հիւանդներին
Առաւ. ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սեմեօնօվսկայա փ. № 16.
Տելեֆօն № 40.
(ե. ու. կ.) 984. 100—69

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը
ամեն օր { առաւօտեան 9—12 ժ.
{ երեկոյեան 5—7 ժ.

Միքայէլեան փողոց, № 27.
(ա. օ.) 1087. 100—90

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ

ՅՈՎՍԷՓ

ՄԵԼԻՔ-ՋԱՀԱՆԵԱՆՑԻ

Тифлисъ, Лермонтовская ул., № 4 (близъ III мужск. гимназіи)

Ընդունում են աշակերտներ գիշերօթիկ և երթեւեկ և պատրաստում են բոլոր միջնակարգ դպրոցների համար։

Աւանդվում են՝ ռուս, հայ, գերման, լատին, և ֆրանսիական լեզուներ։

(ե. հ. կ.) 117։ 20—19

„Գուտտենբերգ“

ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

Լէօ, «Մելիքի Աղջիկը» վէպ 1 ր. 50 կ., Աշըղ-Ջիւանի, երգարան 2 հատոր 1 ր., «Հեշտ միջոց օսերէն կարդալ, գրել և խօսել» 30 կ., «Դանիէլի Թերթեր» հատր 20 կ., «Նամակագիրք», նամակագրութեան ձևերը սովորելու հեշտ միջոց, 60 կ., «Պղնձէ քաղաքի պատմութիւնը» 50 կ., «Խօսակցութիւնը համեմելու միջոցներ, միտքը պահելու խրատներ, մէկդի նետելքի խրատներ, մեծ վիճակագրութիւններ և ուրիշ բաներ» 75 կ., «Ջը մըսես Բարաշկա ջան»։ Հայերէն հին և նոր աշուղների երգեր, հաւաքեց սազանդ. Գ. Մ. 10 կ.

Առակներ «Մօլլա-Նասրէդդինի» 25 կ.
» «Հօջայի» 5 կ.
Ջիւանի, «Քեարամ և Ասլի» 60 կ.
» «Աշըղ Ղարիբ» 40 կ.
» «Շահ-Իսմայիլի» հէքիաթը 30 կ.
» «Մելիք-Շահի» հէքիաթը 25 կ.
» «Ասման և Զէյջանի» հէք. 25 կ.
» «Արշալոյս և Լուսաբերիկ» երգեր 30 կ.
«Անառակ որդին», Թ. Զոհրապ. 25 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. И. Галустяну. Գրախանութի ցուցակները ձրի են։ Գրքերը կարելի է ստանալ և մարկաներով։

(կ. ե.) 297. 2—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ „ԳԵՂՈՒՆԻՆ“

Իր սովորական դիրքով՝ 92 մեծադիր էջերով, զարդարուած բազմագոյն և բազմաթիւ միագոյն պատկերներով։

Խմբագրութիւնը ոևէ ջանք չէ խնայած այնպիսի վիճակի մը մէջ դնել «Գեղունին»՝ որ կարելի ըլլայ եւրոպական ազգերու դիմաց ես հանելու զայն, որ պիտի մնայ իբր կոթող մը կիլիկեան որբիկներու վշտին և տառապանքին, և իբրև յուշարձան մը այդ երկրին բազմաթիւ հայ նահատակներուն։

Զանց ընելով յիշատակել բազմաթիւ գեղարուեստական նկարները՝ հարկ է ըսել, որ կարևոր էջեր նուիրուած են կիլիկեան դէպքերու պատկերներուն։

Գրական բաժինը բոլորովին նորութեամբ մը կը ներկայանայ հայ և օտարազգի ընթերցողներու։ Յօդուածներ ունին, բաց ի ներքին աշխատակիցներէ՝ Ամեն. Տ. Տ. ՄԱՂԱԹԻԱ Բ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ, Ադանայի եպ. Պօղոս Թէրզեան, Դուրեան պատրիարք, Զօպանեան, Օհանեան, Ահարոն, Իսկուհի Մինասեան, Շիրվանզադէ, Տիկին Արշակուհի Թէոդիկ, Դանիէլ Վարուժան, Կուրտիկեան, Թ. Եսայեան, Դոքտ. Թորգոմեան, Սէյրի, Թորամանեան, Ռ. Սևակ։ Իսկ օտարազգի գրիչներէ՝ Ֆլամարիօն, Ժիւլ Բուա, Նշանաւոր գրագիտուհին Ոփելիսֆէլդ, Ե. Տեզա. Վիկ. Ադանուր, Էնվէր բէյ, Սոֆիա Բուլզովէնչա և այլք։

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է՝ «Գեղունիի» հասոյթը յատկացուած է Կիլիկիոյ աղէտեալներուն. ըսել է գեղարուեստասէր ազգայիններ «Գեղունին» ստանալով՝ պիտի փրկեն նաև որբիկի մը կեանքը։

Տեսնելով որ բարեսէր և գրասէր ազգայիններ փութացին և կը փութան յղել իրենց անունները (բաժանորդագրուելով «Գեղունիի») և տեսնելով որ տպագրուած օրինակները շուտով պիտի սպառին, այսու կը յայտարարենք Թէ «Գեղունին» կարժէ ֆր. 10, —դհկ. 50,—դոլար 2,—րուբլի 4։

Բաժանորդագրուողք՝ պէտք է փութան իրենց անունը և հասցէն և գինը յղելու խմբագրութեանս, որպէս զի ամեն քաղաք կարենանք փոքրիկ ծրարներով յղել «Գեղունիները»՝ առանց վնասելու բաժանորդաց հասցնելու համար։

Ամեն տեղ, ամեն քաղաք և գիւղ՝ Թաղապետութիւնը կամ երիտասարդութիւնը պէտք է աշխատի բարեսիրտ ազգայիններուն յումարեր հաւաքելու համար (այսինքն «Գեղունիին» ստորագրուիլ տալու և անոնց անունները խմբագրութեանս յղելու, որպէս զի այդ մարդիններուն ուղղենք պատրաստ «Գեղունիները»)։

Վստահ ենք, որ բարեսիրտներ պէտ պիտի մնան իրենց բրած բարերարութեան վրայ, երբ իրենց առջև կունենան «Գեղունին», նամանաւանդ երբ իմանան Թէ այդ «Գեղունին» հայ կեանք մը փրկած է սովէն։

Դիմել ուղղակի «Մշակի» խմբագրութեան։

Յ. Գ.—Վասն զի ամեն կողմէ գործակալներ և գրավաճառներ դիմումներ կընեն մեզ «Գեղունին» վաճառելու պայմանները ուզելով, կը յայտարարենք Թէ 10% միայն կրնանք տալ անոնց՝ որոնք կը կանխեն դրամը յղել։

(ե. ու.) 303. 10—1

Թիֆլիսի Բորսային Կոմիտէտը

յայտնում է, որ ինքը հաստատել է ԹԻՖԼԻՍԻ ԲՈՐՍԱՅԻՆ ԱՐՏԷԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ։ Արտէլին անդամ գրվել ցանկացողները կարող են ստանալ տեղեկութիւններ Արտէլի մէջ մտնելու պայմանների մասին Բորսայում (Արմեանսկի բազար, տուն Վարկային Ընկերութեան) Բորսային Կոմիտէտի քարտուղարի մօտ՝ առաւօտեան ժամը 11—12-ը և երեկոյեան ժամը 6-ից մինչև 8-ը։ 291. 1—1

ВѢСТНИКЪ ЕВРОПЫ

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА 1910 ГОДЪ

Ежемѣсячный журналъ исторіи, политики, литературы издаваемый М. М. Ковалевскимъ, подъ редакціей К. К. Арсеньева, при ближайшемъ участіи: И. В. Жилкина, М. М. Ковалевскаго, Н. А. Котляревскаго, В. Д. Кузьмина-Караваева, А. С. Посникова, Л. З. Слонимскаго, К. А. Тимирязева.

Вышла книга за МАРТЪ 1910 г. съ гравюрами героевъ комедіи «Горе отъ ума», рисунки В. И. Росинскаго.

Подписная цѣна съ пересылкой и доставкой: на годъ—17 руб.; отдѣльная книга—1 р. 50 к. съ дост. и перес. Адресъ конторы: С.-Петербургъ, Загородный просп., 14; а редакціи: Моховая, 32.

ԳՐԱՒՎԵՑԷՔ! ԳՐԱՒՎԵՑԷՔ!

ՄԻԱՅՆ 2 ր. 60 կ. (Փոխանակ 5 ր. 50 կ.)

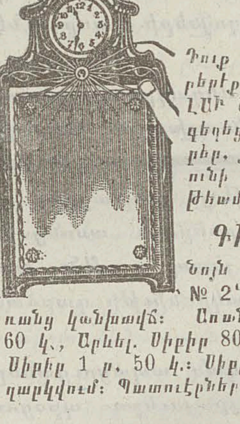

Դուք մեծ բաւականութիւն կը պատճառէք ձեզ, ձեր ընտանիքին և հիւրերին, եթէ ձեզ կը բերէք ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ՑԻԿՎԱԾ ՏՈՒԱԼԷՏԱՅԻՆ ՆՈՒԱԳՈՂ ՀԱՅԵԼԻ—ԺԱՄԱՑՈՅՑԱՅԻՆ ԼԱՒ ՇԻՆՈՒԱԾՔ, որ նուագում է ինքն իրան, բարձրաձայն, դուրեկան և երկար ժամանակ գեղեցիկ և ուրախ ռուսական երգեր՝ ամենայաւ տրտաքութիւններ—վալսեր, լեհակ. պարեր, քայլերգեր, օպէրաներ, ժող. երգեր և այլն՝ ըստ ընտրութեան։ Բացի այդ, հայելին ունի ՃԱՐՄԱՐԱՆ, որը ճշգրիտ ցոյց է տալիս տաքութեան աստիճանը և իր շքեղութեամբ ծառայում է իբրև սենեակի ամենալաւ զարդ։

ԳԻՆԸ ՓՈԽ. 5 Ր. 50 Կ. ՄԻԱՅՆ 2 Ր. 60 Կ., 2 հատը 5 ր.

Նոյն տեսակ հայելի ԺԱՄԱՑՈՅՑՈՎ (տես նկարը), նուագող եղանակ № 2—3 Ր. 75 Կ., № 2½—4 Ր. 50 Կ.։ Ուղարկվում է ստուգված և երաշխաւորութեամբ, վերադիր վճ. և առանց կանխավճ։ Առանց ժամացոյցի հայելու ճանապարհածախսը՝ Եւրոպ. Ռուսաստ. 40 կ., Արևմտ. Սիբիր 60 կ., Արևել. Սիբիր 80 կ., իսկ ժամաց. ունեցողը՝ Եւր. Ռուս. 75 կ., Արևմտ. Սիբիր 1 ր. 15 կ., Արևել. Սիբիր 1 ր. 50 կ.։ Սիբիր և Միջին-Ասիական երկիրները ժամացոյց-հայելին առանց 1 ր. կանխավճ. չէ ուղարկվում։ Պատուէրները խնդրում ենք հասցէագրել. Въ „БАЗАРЪ НОВОСТЕЙ“. Варшава, Грибная пл. № 6—69.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։

(փ. 28, մ. 15, 30, ապ. 11) (В.4334) 47. 7—5

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

CASCARA MIDY

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ընդունելութեան չափը. 2 ԴԵՂԱՀԱՏ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ, ՊԱՌԿԵԼՈՒՑ ԱՌԱՋ։

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեռ և փորլուծութիւն։ Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(6, 16, 26) (М. 305088) 1050. 0—17

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն

«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ»—«MESSAGERIES MARITIMES»

Մարտի 23-ին (ըստ ն. տ. ապրիլի 5-ին) մեկնելու է Բաթումից առաջնակարգ «Danube» շոգենաւը—նաւապետ՝ Auméran—հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։

Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները մինչև Պարիզ, Նիւ-Եօրկ և Շանխայ (Չինաստան)։ Հեռաւոր Արևելք գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում, պակասեցրած գներով։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ պ. Վ. Յակոբեանին, Նախկին Արծրունու գալէրէյում՝ Թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս Թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է՝ 9—2 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան, ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

305. 1—1